

TÍTULO XIV. NORMAS DE PROTECCIÓN DO PATRIMONIO CULTURAL... 2

Artigo 440.	Condicións xerais.	2
Artigo 441.	Ámbito e obxecto.	2
Artigo 442.	Mecanismos de altas e baixas no catálogo.	3
Artigo 443.	Niveis de protección.	3
Artigo 444.	Definición xeral dos tipos de modelos de intervencións.	4
Artigo 445.	Protección integral.	4
Artigo 446.	Protección estrutural.	6
Artigo 447.	Protección ambiental.	7
Artigo 448.	Actuacións nos contornos de protección dos elementos catalogados.	8
Artigo 449.	Protección do patrimonio arqueolóxico.	8
Artigo 450.	Protección do patrimonio arquitectónico e etnolóxico.	9
Artigo 451.	Protección dos núcleos rurais tradicionais.	9
Artigo 452.	Protección do Camiño de Santiago Inglés.	10
Artigo 453.	Arbores Senlleiras.	11

TÍTULO XIV. NORMAS DE PROTECCIÓN DO PATRIMONIO CULTURAL.

Artigo 440. Condicións xerais.

1. No Catálogo do PXOM establécese unha protección específica para algúns edificios, conxuntos, terreos e xacementos arqueolóxicos que se aplica con independencia da clasificación e categoría do solo ou das ordenanzas que lles sexan de aplicación.
2. Será normativa aplicable de obrigado cumprimento en todo o que non se atopen especificamente incluído no presente PXOM, a seguinte:
 - Lei 16/1985, de 25 de xuño, do patrimonio histórico español (LPHE).
 - Lei 5/2016, de 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia (LPCG).
 - Decreto de 22 de abril de 1949 sobre protección dos castelos españois.
 - Decreto 571/1963, de 14 de marzo, sobre protección dos escudos, emblemas, pedras heráldicas, rolos de xustiza, cruces de termo e pezas similares de interese histórico-artístico.
 - Decreto 917/1967, de 20 de abril, polo que se ditan Normas sobre publicidade exterior.
 - Decreto 449/1973, de 22 de febreiro, polo que se colocan baixo a protección do Estado os «hórreos» ou «cabazos» antigos existentes en Asturias e Galicia.
 - Decreto 199/1997, de 10 de xullo, polo que se regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia.
 - Lei 5/2006, do 30 de xuño, para a protección, conservación e mellora dos ríos galegos
 - Decreto 110/2014, do 4 de setembro, polo que se aproba a delimitación do Camiño de Santiago Inglés.
 - Decreto 67/2007, do 22 de marzo, polo que se regula o Catálogo Galego de Árbores Senlleiras.
3. As fichas do catálogo teñen carácter normativo e constitúen, xunto con este apartado e o de normativa urbanística, o marco normativo específico de protección do patrimonio cultural establecido polo plan.
4. Os bens incluídos no catálogo, con independencia da ordenación que lles afecte, non quedarán suxeitos ao réxime de fóra de ordenación, sen prexuízo de que os engadidos que presenten e que os desvirtúen queden fóra de ordenación.

Artigo 441. Ámbito e obxecto.

1. O Catálogo do presente PXOM, que por aplicación do artigo 30 da LPHG integrárase no Catálogo do Patrimonio Cultural de Galicia, está formado desde o punto de vista arquitectónico e etnográfico, por todos aqueles bens ou lugares de interese artístico, histórico, arquitectónico, etnolóxico, antropolóxico, industrial ou científico e técnico, incluíndo monumentos, xardíns históricos, sitios históricos, vías culturais, lugares de valor etnolóxico, conxuntos históricos, paisaxes culturais e territorios históricos. Desde o punto de vista arqueolóxico está formado polos lugares nos que existen evidencias de bens mobles ou inmobles susceptibles de seren estudados con metodoloxía arqueolóxica, de interese artístico, histórico, arquitectónico, arqueolóxico, paleontolóxico, sempre que estea relacionado coa historia humana, ou antropolóxico.
2. O presente PXOM establece unha relación de edificios e conxuntos a protexer e/ou conservar por razóns urbanísticas en función do seu valor cultural.
3. No relativo á protección do patrimonio histórico, artístico e etnolóxico, ademais do presente nesta normativa, estarase en todo o disposto pola LPCG, que ten por obxecto a protección, conservación,

acrecentamento, difusión e fomento do patrimonio cultural de Galicia, así como a súa investigación, valorización e transmisión ás xeracións futuras.

4. Constitúen bens suxeitos a protección urbanística, de acordo coas determinacións da presente normativa e a LPCG, os seguintes:
 - a) As obras, construcións, edificios e conxuntos de interese histórico, artístico, arquitectónico, arqueolóxico, etnolóxico, industrial ou científico e técnico, e lugares de valor etnolóxico, xardíns, sitios, vías, paisaxes, territorios, etc. que teñan valor artístico, histórico, arquitectónico, arqueolóxico, etnolóxico ou antropológico, reflectidos e identificados nos planos de ordenación e incluídos na relación de bens protexidos do presente PXOM.
 - b) Os xacementos ou zonas arqueolóxicas, reflectidos nos planos de ordenación e incluídos na relación do patrimonio arqueolóxico do presente PXOM.
 - c) As zonas, enclaves, edificios, construcións, restos ou xacementos que, no seu caso, sexan inventariados polos organismos competentes en materia de patrimonio histórico, artístico e cultural.
 - d) Os bens que integran o patrimonio etnolóxico que se enumeran no artigo 91 da LPCG. En concreto os hórreos, cruceiros e petos de ánimas dos que existan evidencias que poidan confirmar a súa construción con anterioridade a 1901 considéranse bens de interese cultural (BIC).
5. Os bens obxecto de protección quedan incluídos no Catálogo complementario do presente PXOM.
6. As fichas que acompañan este Catálogo fan alusión tanto a elementos individuais (edificios e construcións singulares e senlleiras) como a tipoloxías edificatorias de interese (lavadoiros, vivendas de tipoloxía tradicional, muíños, etc.) que polos seus valores arquitectónicos ou culturais merecen ser conservados e legados ás xeracións futuras. Uns e outros, con independencia da súa protección individual ou xenérica, gozan de idéntico nivel de protección.
7. Os devanditos bens figuran reflectidos graficamente e numerados nos planos de ordenación.

Artigo 442. Mecanismos de altas e baixas no catálogo.

1. O Catálogo é un instrumento dinámico e aberto, polo que será susceptible de incorporar novos elementos, ben a instancia do Concello ou ben da Dirección Xeral de Patrimonio Cultural (DXPC). Mentres non se produza a delimitación do contorno de protección dun novo elemento, aplicarase un contorno de protección subsidiario segundo o regulado no artigo 38 da LPCG.
2. Será obrigado proceder á inclusión de novos xacementos no catálogo, ou no seu caso exclusión, cando a solicitude se produza a instancia da Consellería de Cultura, como consecuencia de altas ou baixas causadas no inventario de xacementos arqueolóxicos de Galicia.
3. A relación de bens incluídos no Catálogo deste plan xeral, nomeadamente os xacementos arqueolóxicos, quedan identificados e descritos polos datos coñecidos nestes momentos. Calquera modificación que se derive dunha reconsideración deses datos debido a unha investigación máis detallada implicará a modificación, na mesma medida e valor, das determinacións urbanísticas do PXOM. Todo isto sen prexuízo dos cambios establecidos na lexislación xeral ou sectorial.

Artigo 443. Niveis de protección.

1. Todos os bens que integran o patrimonio cultural de Galicia gozarán das medidas de protección establecidas na LPCG e os bens de interese arqueolóxico, ademais, gozarán das medidas de protección establecidas no Decreto 199/1997 que regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia. Ademais, a intervención nun BIC ou catalogado precisará a autorización previa da consellería competente en materia de patrimonio cultural segundo o regulado no artigo 39 da LPCG.

Ademais, as intervencións que se realicen no contorno de protección dos BIC e catalogados deberán contar coa autorización da consellería competente en materia de patrimonio cultural segundo o establecido no artigo 45 da LPCG. Nas zonas de amortecemento dos bens de interese cultural e catalogados só será precisa a autorización da Consellería competente en materia de patrimonio cultural para as intervencións detalladas no artigo 47.2 da LPCG.

2. A protección dos bens do patrimonio arquitectónico ou industrial vai encamiñada á súa conservación, aceptando a realización de determinadas obras en función das características do obxecto protexido, para o cal se establecen tres niveis de protección segundo o establecido no artigo 41 da LPCG:
 - a) Integral
 - b) Estructural
 - c) Ambiental
3. Para a delimitación do contorno de protección dos bens incluídos no Catálogo estableceuse unha franxa que se delimita nos planos de ordenación. No caso de non estar grafitada, a distancia do contorno de protección, medida desde o elemento ou vestixio máis exterior do ben que se protexe, será a regulada no artigo 38 da LPCG.

Artigo 444. Definición xeral dos tipos de modelos de intervencións.

Con carácter xeral as intervencións que se permiten nos bens incluídos no Catálogo e nos seus contornos de protección ou zonas de amortecemento tenderán á súa conservación e posta en valor, quedando o seu uso subordinado a que non se poñan en perigo os valores que aconsellan a súa conservación. Establécense os tipos de intervencións regulados no artigo 40 da LPCG: investigación, valorización, mantemento, conservación, consolidación, restauración, rehabilitación, reestruturación, ampliación e reconstrución.

Artigo 445. Protección integral.

1. A protección integral aplícase a aqueles edificios, construcións e bens inmobles que reúnen un excepcional valor arquitectónico e/ou unha relevante significación cultural ou cidadán. A mesma protección atinxe aos monumentos declarados ou incoados en base ao establecido na lexislación galega e estatal sobre patrimonio cultural.
2. Correspóndese con aqueles bens culturais insubstituíbles, que posúen valores obxectivos de carácter arquitectónico, histórico, artístico ou tradicional, calquera que sexa o seu estado de conservación. Estes bens deberanse manter na súa integridade, tanto no que se refire aos seus elementos orixinais interiores como exteriores, prestando especial respecto ás súas características singulares e procurando a súa recuperación funcional e monumental a través de todos os medios técnicos posibles.
3. Aplicarase o nivel de protección integral á delimitación do ben arqueolóxico. O contorno de protección do xacemento arqueolóxico, con independencia do nivel de protección co que conte a súa delimitación, non se lle aplica un nivel de protección pero está suxeito ao réxime de autorizacións establecido no artigo 45 da LPCG.
4. As intervencións autorizables sobre estes elementos serán as reguladas no artigo 42 da LPCG.
5. No caso do patrimonio arqueolóxico, os usos autorizables son aqueles que teñan como finalidade a súa mellora, conservación ou investigación. Así mesmo, estes usos estarán rexidos polo Decreto 199/1997, do 10 de xullo, que regula a actividade arqueolóxica en Galicia.
6. Poderanse proxeccionar novas edificacións nas parcelas dos bens catalogados sempre que as súas condicións se adapten ás establecidas polo PXOM segundo a cualificación do solo da parcela. En todo

caso aplicaranse as seguintes limitacións:

- a. A posibilidade de realizar unha nova edificación na parcela estará en todo momento supeditada á conservación dos valores do elemento catalogado e á obtención do correspondente informe favorable da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
 - b. Os usos, tanto das edificacións protexidas como das novas que poidan xurdir, serán compatibles cos valores do elemento a protexer e estarán condicionados polos tipos de obras permitidos en función do nivel de protección e supeditados á obtención do correspondente informe favorable da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
7. O Concello exercerá as labores de control das obras nos bens con protección integral a fin de comprobar que se adecúan á licenza municipal e á autorización do órgano autonómico competente en materia de patrimonio cultural.
8. No contorno de protección dos bens do Patrimonio Cultural con protección integral poderase limitar a altura dos inmobles a fin de protexer as vistas desde os distintos accesos e lugares que ofrezan privilexiadas perspectivas visuais (miradoiros, áreas de lecer...) de carácter público. Coidarase especialmente a coherencia das cores e materiais visibles (carpintería, cubertas, paramentos, canles de pluviais, etc...) empregados nos edificios e construcións inseridos nesta área de protección respecto do ben que goza de protección integral, tomando como referencia a *Guía de cor e materiais de Galicia*.
Estas medidas perseguen controlar a masa edificada así como os materiais e a tipoloxía dos edificios e construcións situados no contorno dos bens protexidos integralmente a fin de conservar o seu perfil e manter a súa identidade como fitos de referencia visual.
9. Ademais dos documentos esixidos nas ordenanzas principais, a solicitude de licenza deberá ser acompañada da documentación detallada seguinte:
- a. Descrición do marco referencial de orixe do edificio aportando os datos dos que se dispoña sobre: propiedade que ordenou a súa construción, autores do proxecto e obra, uso orixinal ao que se destinou e variacións de uso e propiedade, etc.
 - b. Evolución do edificio e do entorno inmediato que poidan xustificar as solucións adoptadas.
 - c. Levantamento a escala adecuada do edificio na súa situación actual (plantas, alzados exteriores e interiores, seccións, etc.) e das edificacións auxiliares e complementarias, así como das ampliacións de escala necesarias de detalles característicos. Levantamento da parcela onde se sitúa a escala non menor de 1/500 indicando a situación relativa dos edificios principal e auxiliares e especificando os cultivos, arboredo, xardinería, etc.
 - d. Descrición fotográfica do edificio e o seu contorno.
 - e. Memoria xustificativa da oportunidade da obra a realizar, así como dos efectos sobre os usos e usuarios actuais e sobre os elementos obxecto de protección.
 - f. Proxecto detallado das obras a realizar especificando con claridade as zonas e elementos afectados.
10. No caso de edificios protexidos no medio rural enclavados en grandes fincas ou nunha área definida por unha liña homotética a 100 m. de distancia dos muros exteriores da edificación ou grupo de edificacións que integran o conxunto edificatorio a protexer, a solicitude de licenza de calquera tipo deberá ir acompañada, ademais de polos documentos esixidos nas ordenanzas municipais, pola documentación seguinte:
- a. Plano de situación en relación ao edificio a protexer.
 - b. Incidencia no contorno da obra ou actividade para a que solicitase licenza, así como memoria xustificativa da non alteración das condicións ambientais e paisaxísticas do ben natural protexido

(incluírase para o caso de edificacións, relación detallada de materiais a empregar e da solución formal adoptada, etc.).

11. En todos os casos, con carácter previo á concesión da licenza, obterase a autorización da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
12. Por outra banda, de acordo coa normativa de habitabilidade vixente, o Concello tramitará a solicitude da excepcionalidade do cumprimento da devandita normativa.

Artigo 446. Protección estrutural.

1. A protección estrutural aplícase a aqueles edificios ou bens inmobles que polo seu valor histórico, artístico, construtivo, tipolóxico ou arquitectónico son suficientemente significativos dentro do termo municipal. Esta protección correspóndese cos bens culturais de elevado valor histórico, artístico, arquitectónico, pintoresco, típico ou ambiental que, polas súas características obxectivas, merecen ser conservados. A súa estrutura deberá conservarse por medio de tratamentos específicos que garantan o mantemento das súas condicións volumétricas, tipolóxicas e ambientais, sen prexuízo de que se realicen obras de adaptación e mellora que sexan compatibles cos usos autorizados en base á súa estrutura e función.
2. As intervencións autorizables sobre estes elementos serán as reguladas no artigo 42 da LPCG.
3. Poderanse proxectar novas edificacións na parcela dos ben catalogados, debendo adaptarse as súas condicións ás establecidas polo plan xeral segundo a cualificación do solo da parcela e ás seguintes limitacións:
 - a. A posibilidade de realizar unha nova edificación na parcela estará en todo momento supeditada á conservación dos valores do elemento catalogado e á obtención do correspondente informe favorable da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
 - b. Os usos, tanto das edificacións protexidas como das novas que poidan xurdir, serán compatibles cos valores do elemento a protexer e estarán condicionados polos tipos de obras permitidos en función do nivel de protección e supeditados á obtención do correspondente informe favorable da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
4. O Concello exercerá as labores de control das obras nos bens con protección integral a fin de comprobar que se adecúan á licenza municipal e á autorización do órgano autonómico competente en materia de patrimonio cultural.
5. Ademais dos documentos esixidos nas ordenanzas principais, a solicitude e licenza deberá ser acompañada da documentación detallada seguinte:
 - a. Descrición do marco referencial de orixe do edificio.
 - b. Evolución do edificio e do contorno inmediato que podan xustificar as solucións adoptadas.
 - c. Levantamento a escala adecuada do edificio na súa situación actual (plantas, alzados exteriores e interiores, seccións, etc.) e das edificacións auxiliares e complementarias, así como das ampliacións de escala necesarias de detalles característicos. Levantamento da parcela onde se sitúa, a escala non menor de 1/500 indicando a situación relativa dos edificios principal e auxiliares e especificando os cultivos, arboredo, xardinería, etc.
 - d. Descrición fotográfica do edificio e o seu entorno.
 - e. Memoria xustificativa da oportunidade da obra a realizar, así como dos efectos sobre os usos e usuarios actuais e sobre os elementos obxecto de protección.
 - f. Proxecto detallado das obras a realizar especificando con claridade as zonas e os elementos afectados.

6. No caso de edificios protexidos no medio rural enclavados en grandes fincas ou nunha área definida por unha liña homotética a 100 m. de distancia dos muros exteriores da edificación ou grupo de edificacións que integran o conxunto edificatorio a protexer, a solicitude de licenza de calquera tipo deberá ir acompañada, ademais de polos documentos esixidos nas ordenanzas municipais, pola documentación seguinte:
 - a. Plano de situación en relación ao edificio a protexer.
 - b. Incidencia no contorno da obra ou actividade para a que solicitase licenza, así como memoria xustificativa da non alteración das condicións ambientais e paisaxísticas do ben natural protexido (incluírase para o caso de edificacións, relación detallada de materiais a empregar e da solución formal adoptada, etc.).
7. En todos os casos, con carácter previo á concesión da licenza, obterase a autorización da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
8. Por outra banda, de acordo coa normativa de habitabilidade vixente, o Concello tramitará a solicitude da excepcionalidade do cumprimento da devandita normativa.

Artigo 447. Protección ambiental.

1. A protección estrutural aplícase aos edificios que así se indique no Catálogo e que, ben illados ou ben en conxuntos, conformen tramos ou áreas arquitectónicas de calidade en bo ou regular estado de conservación, aínda que individualmente non presenten excepcionais valores arquitectónicos.
2. Correspóndese cos bens culturais que presentan un valor arquitectónico, decorativo, tradicional, pintoresco ou ambiental que polas súas características exteriores ou pola súa tipoloxía, ou ben por constituír pezas singulares dun escenario urbano ou rural concreto, é preciso conservar polos seus aportes ambientais, estéticos e históricos que contén. Estes bens admiten importantes intervencións naqueles aspectos susceptibles de mellora que non contradigan o obxectivo da súa catalogación.
3. Tamén, e de forma xenérica, os elementos incluídos nos contornos de protección dos elementos catalogados gozarán dunha protección ambiental, previndo as medidas necesarias para a protección tipolóxica, morfolóxica, conservación, recuperación ou aproveitamento do patrimonio.
4. As intervencións autorizables sobre estes elementos serán as reguladas no artigo 42 da LPCG.
5. Poderanse proxectar novas edificacións na parcela dos bens catalogados, debendo adaptarse as súas condicións ás establecidas polo plan xeral segundo a cualificación do solo da parcela e ás seguintes limitacións:
 - a. A posibilidade de realizar unha nova edificación na parcela estará en todo momento supeditada á conservación dos valores do elemento catalogado e á obtención do correspondente informe favorable da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
 - b. Os usos, tanto das edificacións protexidas como das novas que poidan xurdir, serán compatibles cos valores do elemento a protexer e estarán condicionados polos tipos de obras permitidos en función do nivel de protección e supeditados á obtención do correspondente informe favorable da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
6. O Concello exercerá as labores de control das obras nos bens con protección integral a fin de comprobar que se adecúan á licenza municipal e á autorización do órgano autonómico competente en materia de patrimonio cultural.
7. Nos edificios con protección ambiental, as solicitudes de licenza de calquera tipo de obra, incluírán preceptivamente, ademais dos documentos esixidos nas ordenanzas municipais, a documentación detallada seguinte:

- a. Relación detallada das obras a executar especificando con claridade as zonas e elementos afectados.
- b. Alzado fotográfico do tramo da rúa (polo menos do tramo correspondente ao quinceiro ou rueiro) onde está situado o edificio.
- c. Cando a licenza solicitada sexa de reestruturación e/ou adición de planta, ademais da anterior deberá presentar:
 - Descrición fotográfica pormenorizada do estado actual do edificio e dos elementos máis característicos.
 - Memoria xustificativa da oportunidade e conveniencia da reestruturación (cando sexa o caso).
8. En todos os casos, con carácter previo á concesión da licenza, obterase a autorización da consellería competente en materia de patrimonio cultural.
9. Por outra banda, de acordo coa normativa de habitabilidade vixente, o Concello tramitará a solicitude da excepcionalidade do cumprimento da devandita normativa.

Artigo 448. Actuacións nos contornos de protección dos elementos catalogados.

1. Nos planos de ordenación urbanística e nos de ordenación do análise do modelo de asentamento poboacional indícanse os contornos de protección dos bens incluídos no Catálogo.
2. O contorno de protección debe manterse cos seus valores ambientais, polo que as intervencións que se realicen deben resultar harmoniosa coas condicións características do ámbito. Deberán procurar a súa integración en materiais, sistemas construtivos, volume, tipoloxía e cromatismo, así como garantir a contemplación adecuada do ben, conforme o indicado no artigo 46.1 da LPCG.
3. Os criterios específicos de intervención nos contornos de protección son os que figuran no artigo 46.2 da LPCG.

Artigo 449. Protección do patrimonio arqueolóxico.

1. Para todo tipo de actuacións na área de protección integral do patrimonio arqueolóxico será necesaria a autorización da DXPC. Os movementos de terras nesta zona poderán requirir a realización de intervencións arqueolóxicas, definidas no Decreto 199/1997, de 10 de xullo, polo que se regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia.
2. Con carácter xeral, na área de protección integral permitiranse actuacións encamiñadas á investigación, valorización, mantemento, conservación, consolidación e restauración do ben, así como usos tradicionais agropecuarios que non alteren o substrato arqueolóxico nin impliquen a labradura do terreo a máis de 30 cm de profundidade, previa autorización da DXPC. De xeito puntual poderán autorizarse obras de mellora das infraestruturas ou servicios das edificacións existentes, sempre que sexan viables segundo a normativa urbanística.
3. Na área de protección integral prohibese todo tipo de edificacións, a realización de actividades extractivas e a modificación do perfil do terreo, agás que sexa necesario para as obras de investigación, valoración ou conservación.
4. Facilitaranse alternativas próximas á área de protección integral que garantan a dispoñibilidade dos recursos necesarios para o despregue das infraestruturas de telecomunicacións en condicións viables dende o punto de vista técnico e económico.
5. Con carácter xeral, no contorno de protección do patrimonio arqueolóxico permitiranse usos agrícolas que se realicen de forma tradicional sen cavas profundas que poidan danar os estratos arqueolóxicos, así como as obras previstas pola ordenanza urbanística correspondente que non interfiran no

xacemento arqueolóxico ou na accesibilidade e visibilidade do mesmo e que se integren axeitadamente na súa contorna. Excepcionalmente poderán autorizarse obras que poidan interferir na accesibilidade ou visibilidade do ben, sempre que non interfiran no xacemento arqueolóxico e garanta a súa integración na contorna, así como tendidos ou instalacións subterráneas.

6. En todo caso, nas intervencións que se realicen no contorno de protección e que precisen de remoción de terras de calquera tipo, incluídas talas e repoboacións forestais, deberán contar coa autorización expresa da consellería competente en materia de patrimonio cultural.

Artigo 450. Protección do patrimonio arquitectónico e etnolóxico.

1. As actuacións sobre os bens do patrimonio arquitectónico e etnolóxico deberán cumprir os seguintes criterios:
 - a. A protección dos valores culturais e históricos do ben mediante unha conservación ou uso axeitado e sustentable do mesmo. Este uso debe ser compatible coa conservación dos valores que motivaron a protección do ben e coas súas características e condicións orixinais.
 - b. As intervencións sobre os bens arquitectónicos e etnolóxicos deberán empregar técnicas e materiais compatibles cos propios do ben e cos seus valores culturais e históricos, sendo preferentes as técnicas e materiais tradicionais.
 - c. A preservación dos elementos correspondentes a todas as épocas de construción do ben. Excepcionalmente poderá autorizarse a eliminación dalgún destes elementos cando implique unha degradación evidente do ben ou desvirtúe os seus valores.
 - d. As intervencións deberán evitar adicións miméticas e permitir o discernimento dos materiais engadidos e as novas técnicas empregadas.
2. As actuacións nos contornos de protección dos bens arquitectónicos e etnolóxicos deberán cumprir os seguintes criterios:
 - a. As características da actuación (materiais, sistemas construtivos, volume, tipoloxía, cromatismo) deberán asegurar a integración harmoniosa na topografía e na contorna do ben. Coidarase especialmente a coherencia das cores e materiais visibles (paramentos, cubertas, carpintería, etc.) dos edificios e construcións localizados no contorno de protección.
 - b. As actuacións urbanizadoras de carácter integral deberán incluír o soterramento de liñas aéreas.
 - c. Co fin de conservar a súa identidade como fitos de referencia visual, deberanse protexer as vistas do ben desde os distintos accesos e lugares públicos que ofrezan perspectivas visuais privilexiadas (miradoiros, áreas de lecer, etc.).

Artigo 451. Protección dos núcleos rurais tradicionais.

1. Os núcleos rurais tradicionais posúen unha gran diversidade de valores culturais que deben ser protexidos e preservados. Débese preservar o conxunto de edificacións tradicionais, rúas, elementos etnográficos, morfoloxía da parcela e o entorno natural e paisaxístico asegurando as complexas relacións entre estes elementos. Polo tanto, será obrigatoria a conservación da morfoloxía do núcleo, das edificacións, valados, muros, camiños e espazos públicos tradicionais, dos elementos etnográficos e das árbores autóctonas de porte significativo existentes.
2. A tipoloxía das novas edificacións deberá ser congruente coas propias da zona, de xeito que non se altere o lugar nin a morfoloxía ou tipoloxía do núcleo. O volume das novas edificacións será similar ao das edificacións tradicionais existentes. As novas construcións manterán as condicións ambientais do núcleo, a morfoloxía do asentamento e as características propias do lugar.

3. Evitarase a desaparición ou modificación dos elementos e solucións arquitectónicas características das edificacións tradicionais tales como solainas, corredores, patíns, galerías, balcóns e elementos de cantería.
4. Non se poderán derrubar valados ou muros tradicionais, agás por motivos de interese público debidamente xustificados, debendo ser substituídos por outros realizados co mesmo material e técnica construtiva. O mantemento dos mesmos en boas condicións estruturais será responsabilidade dos propietarios, quedando expresamente prohibido o seu derrubamento ou substitución por muros de materiais non tradicionais sen a autorización expresa da DXPC.
5. Calquera intervención nos espazos públicos deberá respectar a topografía, a tipoloxía e os materiais tradicionais, así como as características morfolóxicas esenciais do lugar.
6. As actuacións urbanizadoras de carácter integral deberán incluír o soterramento de todos os tendidos aéreos existentes no ámbito.

Artigo 452. Protección do Camiño de Santiago Inglés.

1. O trazado do Camiño de Santiago Inglés e a súa zona de protección que discorre a través do termo municipal de Narón delimitase nos planos de ordenación de acordo co disposto no Decreto 110/2014, do 4 de setembro, polo que se aproba a delimitación do Camiño de Santiago Inglés.
2. As obras e actividades no ámbito delimitado serán compatibles coa conservación e protección dos seus valores propios, e como criterio xeral deberanse manter as características principais do territorio que conforma, o que suporá preferentemente o mantemento dos núcleos tradicionais e das actividades agropecuarias e forestais. .
3. Calquera intervención sobre a traza do Camiño Inglés, na zona lateral de protección e/ou no ámbito delimitado do territorio histórico, deberá someterse á autorización previa da DXPC.
4. Os tramos non urbanos da traza do Camiño de Santiago Inglés non poderán ser utilizados para o tráfico rodado de vehículos de motor, calquera que sexa a súa natureza, agás no caso en que resulte o único modo de acceso a parcelas e/ou vivendas ou que se trate de vehículos necesarios para o seu mantemento e conservación e dos de extinción de lumes.
5. No ámbito de tres metros a ambos lados da traza e a partires da súa liña exterior prohibense os seguintes usos e actividades:
 - a. A curta xeneralizada de arboredo frondoso autóctono, excepto nos supostos permitidos pola lexislación forestal para a presentación de declaracións responsables. O órgano competente en materia forestal, ademais, poderá autorizar a curta illada de frondosas autóctonas coa obrigaición, no seu caso, de compensar a curta coa replantación inmediata de exemplares similares.
 - b. O establecemento de campamentos e, en xeral, calquera tipo de acampada colectiva ou individual.
 - c. Nos tramos non urbanos, calquera tipo de actividade construtiva, con excepción das que resulten necesarias para o acondicionamento, a conservación ou a protección dos Camiños de Santiago ou das que respondan as características tradicionais do ámbito polo que discorren os Camiños. Excepcionalmente, mediante resolución expresa da consellería competente en materia de patrimonio cultural, poderán autorizarse edificacións compatibles formal, ambiental e funcionalmente co valor cultural dos Camiños.
 - d. A plantación de especies forestais alóctonas.
6. No ámbito delimitado do territorio histórico do Camiño prohibense os seguintes usos e actividades:
 - a. As explotacións mineiras e as canteiras, incluídas as extraccións de grava e area.
 - b. As instalacións para a xestión de residuos e entulleiras, provisionais ou definitivos.

- c. A publicidade ou os carteis en tramos non urbanos que excedan da finalidade meramente indicativa para a localización de servizos ou establecementos, o que terá que ser expresamente autorizado pola consellería competente en materia de patrimonio cultural, contando co informe vinculante previo da entidade pública instrumental con competencias en turismo.
7. Na protección do Camiño de Santiago Inglés e no seu contorno de protección teranse en consideración os criterios expostos na *“Guía de boas prácticas para as actuacións nos Camiños de Santiago”*.

Artigo 453. Árbores Senlleiras.

1. En Narón existe un exemplar que está incluído no Catálogo Galego de Árbores Senlleiras, trátase da *Magnolia grandiflora* de Santa Rita localizada no xardín do antigo cuartel da garda civil.
2. Nesta árbore catalogada e no resto das árbores inventariadas neste PXOM, será de aplicación en canto a súa protección o disposto no Decreto 67/2007, do 22 de marzo, polo que se regula o Catálogo Galego de Árbores Senlleiras.